

Beslutad av: Kommunstyrelsen
Datum: 2019-11-05
Reviderad:
Dokumentet gäller för: Hallsbergs kommun
Dokumentansvarig: Administrativa avdelningen
Ärendenummer: 19/KS/166

Riktlinjer för arbetet med nationella minoriteter

Riktlinje

Avser främst frågor som rör ren verkställighet och kan ses som en handbok för hur arbetsuppgifterna rekommenderas att utföras.

HALLSBERGS
KOMMUN

Innehållsförteckning

Inledning	3
Bakgrund	3
Aktuell lagstiftning	4
Internationella åtaganden om nationella minoriteter	4
Svensk lagstiftning om nationella minoriteter	4
Syfte	5
Mål	5
Riktlinjer för arbetet med nationella minoriteter	5
Information om rättigheter	5
Innebörd för Hallsbergs kommun	5
Skydda och främja språk och kultur	5
Innebörd för Hallsbergs kommun	6
Inflytande och delaktighet	6
Innebörd för Hallsbergs kommun	7
Äldreomsorg på minoritetsspråk	7
Innebörd för Hallsbergs kommun	7
Särskilt skyddade minoritetsspråk i kontakt med kommunen	8
Innebörd för Hallsbergs kommun	8
Uppföljning	8
Referenser	8

Inledning

Detta styrdokument är kommunövergripande för Hallsbergs kommuns arbete med nationella minoriteter och är till för att skydda deras språk och kultur.

Styrdokumentet ger en introduktion till de fem nationella minoriteterna, Sveriges internationella åtaganden inom området samt de svenska lagar som reglerar hur myndigheter ska verka för minoriteternas rättigheter.

Riktlinjerna beskriver kommunens skyldighet enligt nationell lagstiftning och hur detta innebär praktiskt för hur Hallsbergs kommun väljer att arbeta med nationella minoriteter samt hur ansvaret fördelas.

Riktlinjerna är uppdelade under områdena:

- Information om rättigheter
- Skydda och främja språk och kultur
- Inflytande och delaktighet
- Äldreomsorg på minoritetsspråk
- Särskilt skyddade minoritetsspråk i kontakt med kommunen

Bakgrund

Sverige har erkänt fem nationella minoriteter: judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar.

Nationell minoritet är fastställt i svensk lagstiftning att vara en grupp som ska uppfylla följande kriterier:

- Ha en uttalad samhörighet som går att urskilja från övrig befolkning
- Ha en religiös, språklig, traditionell eller kulturell särart som de inte delar med andra
- Ha uttalad vilja och strävan att behålla sin identitet
- Ha historiska eller långvariga band med Sverige.

De erkända nationella minoritetsspråken är jiddisch, romani chib, finska, samiska och meänkieli.

Språken finska, samiska och meänkieli är särskilt skyddade, vilket innebär att kommunerna har ytterligare skyldigheter i myndighetsutövningen vad gäller dessa språk.

Självidentifikationsprincipen innebär att varje individ själv avgör om hen tillhör någon eller några av de nationella minoriteterna.

Aktuell lagstiftning

Internationella åtaganden om nationella minoriteter

Det internationella arbetet för mänskliga rättigheter utgår ifrån Förenta Nationernas (FN) allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna från 1948.

De efterföljande konventionerna, är till skillnad från förklaringen, juridiskt bindande för Sverige.

I konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter eller språkliga minoriteter ska de som tillhör en sådan grupp inte förvägras rätten att i gemenskap med andra medlemmar ha sitt eget kulturliv, bekänna sig till och utöva sin egen religion och använda sitt eget språk.

I barnkonventionen, artikel 30, anges att i stater där det finns etniska, religiösa eller språkliga minoriteter eller personer som tillhör en ursprungsbefolkning ska ett barn som tillhör en sådan grupp inte förvägras rätten att tillsammans med andra medlemmar av sin grupp ha rätt till eget kulturliv, att bekänna sig till och utöva sin egen religion eller att använda sig av sitt eget språk.

Även i Agenda 2030 omnämns mål som har kopplingar till de nationella minoriteternas rättigheter. Bland annat vad gäller mål om god utbildning för alla samt mål om minskad ojämlikhet.

Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter innehåller bestämmelser som garanterar nationella minoriteter en mänskliga rättigheter och grundläggande friheter.

Svensk lagstiftning om nationella minoriteter

Den 1 januari 2010 trädde lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724) i kraft i Sverige. Rättigheterna återges även i ett antal andra lagar inom svensk lagstiftning.

I språklagen (2009:600) anges de nationella minoritetsspråken samt att det allmännas särskilda ansvar i detta avseende. I skollagen (2010:800) slås rätten fast till modersmålsundervisning i elevens nationella minoritetsspråk.

Enligt socialtjänstlagen (2001:453) ska kommunen verka för att det finns tillgång till personal med kunskap i de nationella minoritetsspråken där det behövs i omvårdnaden av äldre människor. I bibliotekslagen (2013:801) anges att biblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har ett annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på de nationella minoritetsspråken. I enlighet med diskrimineringslagen (2008:567) är det förbjudet att missgynna någon på grund av personens etniska tillhörighet.

Syfte

Syftet med detta styrdokument är att förklara hur kommunen ska arbeta med nationella minoriteter. Riktlinjerna har tagits fram för att visa riktningen för arbetet och det mål som det ska leda till.

Mål

Hallsbergs kommuns mål är att skydda de nationella minoriteterna och stärka deras möjligheter till inflytande, samt att stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande.

Riktlinjer för arbetet med nationella minoriteter

Det minoritetspolitiska arbetet bidrar till att Hallsbergs kommun uppfyller sin vision om att alla är välkomna, oavsett vem man är eller vart man ska.

Riktlinjerna beskriver kommunens arbete med nationella minoriteter och hur ansvaret är fördelat. Det är kommunstyrelsen som har det övergripande ansvaret för att samordna kommunens minoritetspolitiska arbete.

Information om rättigheter

” 3 § Kommuner och landsting ska informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och det allmännas ansvar enligt denna lag och de föreskrifter som denna lag hänvisar till. Detsamma gäller statliga förvaltningsmyndigheter vars verksamhet är av betydelse för de nationella minoriteterna eller minoritetsspråken. Lag (2018:1367).”

Innebörd för Hallsbergs kommun

Rätten till information är viktig för hur kommunen når ut till kommuninvånare, individer och grupper som berörs av dessa rättigheter.

För Hallsbergs kommun innebär detta att

- Kommunstyrelsen ansvarar för att aktuell samt övergripande information om de nationella minoriteternas rättigheter finns tillgängliga på kommunens hemsida.

Skydda och främja språk och kultur

”4 § I språklagen (2009:600) anges att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken.

Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt”

Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724)

”14 § Var och en som är bosatt i Sverige ska ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda svenska. Därutöver ska den som tillhör en nationell minoritet ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda minoritetsspråket.”

Språklagen (2009:600)

”5 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på

- 1. De nationella minoritetsspråken*
- 2. andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och*
- 3. lättläst svenska”*

Bibliotekslagen (2013:801)

Innebörd för Hallsbergs kommun

Ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken och de nationella minoriteternas kultur är en fråga för hela kommunens organisation.

Barnperspektivet ska särskilt beaktas, eftersom barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.

Särskilda ansvarsområden

- Bildningsnämnden ansvarar för att erbjuda elever, som tillhör någon av de nationella minoriteterna, modersmålsundervisning i elevens nationella minoritetsspråk.
- Bildningsnämnden ansvarar för att informera om rätten till modersmålsundervisning i nationella minoritetsspråk samt hur det ansöks om att få det.
- Bildningsnämnden ansvarar för att de nationella minoriteternas kultur och språk ska integreras i kommunen. Bibliotekens utbud av litteratur ska uppdateras och möta den efterfrågan som finns på litteratur på de nationella minoritetsspråken.
- Bildningsnämnden ansvarar för att informera om möjligheten för nationella minoriteter att bilda föreningar och söka de föreningsbidrag som kommunen erbjuder kulturföreningar.

Inflytande och delaktighet

”5 § Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med de representanterna för minoriteterna i sådana frågor”

Lag om minoriteter och minoritetsspråk (2009:724)

Innebörd för Hallsbergs kommun

Kommunen tar fram detta styrdokument för att förstärka de nationella minoriteternas rättigheter i kommunen genom att förtydliga riktningen för arbetet. Minoritetslagen ställer krav på samråd i frågor som berör dem.

- Samtliga nämnder ska ge de nationella minoriteterna inflytande i frågor som berör dem och samråda med dem när behov uppkommer.
- Barn och ungas möjlighet till inflytande och samråd i frågor som rör dem ska främjas särskilt. Nämnderna ska anpassa formerna för inflytande till deras förutsättningar.
- Kommunen ska möjliggöra för minoriteter att lämna in synpunkter och förslag på förbättringar via kommunens webbplats.

Äldreomsorg på minoritetsspråk

"18 a § En kommun som inte ingår i något förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska, om kommunen har tillgång till personal med sådana språkkunskaper"

"18 b § Kommunen ska inom ramen för sådan omsorg beakta de äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet"

Lag om minoriteter och minoritetsspråk (2009:724)

"6 § Kommunen ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska där detta behövs i omvårdnaden av äldre människor. (Lag 2018:1369)."

Socialtjänstlagen (2001:453)

Innebörd för Hallsbergs kommun

- Den som begär äldreomsorg med hänvisning till denna lag ska få möjlighet att få hela eller väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen, utförd av personal som behärskar språket. Det under förutsättning att det finns personal som behärskar de nationella minoritetsspråken, och vill använda språket i tjänsten.
- Social- och arbetsmarknadsnämnden ska inhämta information om vilka språkkunskaper som personalen inom äldreomsorgen har och som vill använda det i tjänsten.
- Social- och arbetsmarknadsnämnden ska vid rekrytering av personal inom äldreomsorgen beakta de sökandes språkkunskaper inom minoritetsspråken och minoriteternas kultur.

Särskilt skyddade minoritetsspråk i kontakt med kommunen

”9 § Utanför ett förvaltningsområde har enskilda rätt att använda finska, meänkieli respektive samiska vid muntliga och skriftliga kontakter i förvaltningsmyndigheters ärenden i vilka den enskilde är part eller ställföreträdare för part, om ärenden kan handläggas av personal som behärskar minoritetsspråket.”

”11 § Förvaltningsmyndigheter ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i finska, meänkieli respektive samiska där detta behövs i enskildas kontakter med myndigheten.”

Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009:724)

Innebörd för Hallsbergs kommun

- Den som begär det ska erbjudas möjlighet att använda språken finska, meänkieli och samiska, vid muntliga och skriftliga kontakter med kommunen i enskilda ärenden. Det under förutsättning att det finns personal som behärskar språken, och vill använda språket i tjänsten.
- Om det finns behov, ska nämnderna arbeta för att det finns personal med kunskaper i finska, meänkieli och samiska som kan hjälpa personer vid kontakt med kommunen i enskilda ärenden. Detta innebär att vid rekrytering av personal ska personens språkkunskaper inom minoritetsspråken speciellt beaktas.

Uppföljning

Varje nämnd ansvarar för att ta fram rutiner och eventuellt styrande dokument för att säkerställa att målen och riktlinjerna förankras och efterlevs i verksamheterna.

Varje arbetsplats som kommer i kontakt med nationella minoriteter ansvarar för att rapportera till sin nämnd om det uppstår ökade behov av service, för att kunna uppnå mål och tillgodose service i enlighet med riktlinjerna.

Nämnderna ansvarar för att rapportera om ökade behov till kommunstyrelsen.

Referenser

Diskrimineringsombudsmannen, Lag (2008:567) Diskrimineringslagen

Europarådets ramkonvention för skydd av minoriteter (1998/99:143)

Förenta nationerna, (1989) Barnkonventionen

Förenta nationerna, Svenska FN Förbundet (2008), Allmän förklaring om de mänskliga rättigheterna, "Värdighet och rättvisa åt alla 1948-2008"

Kulturdepartementet, Lag (2013:801) Bibliotekslag

Kulturdepartementet, Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

Kulturdepartementet, Lag (2009:600) Språklag

Utbildningsdepartementet, Lag (2010:800) Skollag

Regeringskansliet, Agenda 2030

Socialdepartementet, Lag (2001: 453) Socialtjänstlagen